TAMARA SEUR

DE WERELD VAN DE WITTE PAKKEN

Mijn jaar bij de forensische recherche

2019 Prometheus Amsterdam

Introductie

De Slimme Meisjes

Ik zou zeggen: neem eerst koffie. En dan het liefst van die zelf gezette filterkoffie die al even te lang staat. Want ja, de koffie op een politiebureau is inderdaad net zo smerig als ze zeggen in de series en de boeken. Net als de koffie op de gemiddelde redactie overigens. Zo zijn er meer overeenkomsten tussen journalisten zoals ik en rechercheurs. De kledingstijl bijvoorbeeld: informeel of op zijn best rommelig chic. Alhoewel sommige rechercheurs die naar buiten gaan wel een soort uniform dragen: een donkerblauwe broek met een politiepolo. Geen slecht idee ook voor veel journalisten zou ik zo zeggen (dan zonder het politielogo uiteraard).

Ik had het grote voorrecht dat ik een jaar lang mee mocht lopen met de Forensische Opsporing, Regio Rotterdam, zij van de stille getuigen, de sporenpolitie, de technische recherche of de witte-pakken-brigade. Zelf ben ik van jongs af aan verslingerd aan detectives, krimi's, moordseries en lange tijd aan *CSI*. Vandaar mijn interesse, en wie weet die van u ook.

Wie zijn die figuren in witte overalls die in beeld komen als er 'echt iets ergs' gebeurt? Zitten er vrouwen op hoge hakken in, die net van een cocktailparty komen, zoals sommige Amerikaanse dramaseries ons doen geloven?

Zijn het sciencenerds? Hardwerkende alleenstaande moeders? Breedgeschouderde, melancholische politiemannen met een drankverleden? (Kleine spoileralert: *all of the above*). Hoe glamorous of scifi is hun werk? Wat dóen ze eigenlijk? En de grote vraag: wat bezielt iemand om dag in, dag uit met lijken en gruwelijke misdrijven bezig te willen zijn?

Allemaal zaken waar ik ontzettend nieuwsgierig naar was want het werk van deze afdeling is, zelfs voor veel politiemensen, een groot mysterie. Als allerlaatste na een misdrijf komt de Forensische Opsporing ter plaatse, stuurt iedereen weg en sluit de boel hermetisch af. De PD blijft vervolgens urenlang een no-goarea terwijl zij in hun witte pakken rondscharrelen.

De eerste oriënterende gesprekken voerde ik op een politiebureau ergens in de Randstad. Aan tafel trof ik drie levendige vrouwen met overduidelijk grote liefde voor het vak. Het enthousiasme spatte eraf en ze vonden het leuk om eens zonder voorbehoud over hun werk te vertellen.

Het waren alle drie zijinstromers met een universitaire opleiding, of zelfs twee. Een medisch biologe, met een promotie op haar naam, een master in de luchtvaarttechniek en een hoogopgeleide manager, de 'Slimme Meisjes' zoals hun geuzennaam is bij de politie, ik kon me hen zo voorstellen in een jurk op hakken bij een PD. Ik was blij verrast en mijn mannelijke contactpersoon ook. Hij omdat hij het zeer interessant en bemoedigend vond dat er zo veel jonge vrouwen in managementfuncties bij het corps werken. Ik omdat ik drie potentiële nieuwe beste vriendinnen zag zitten in plaats van de verwachte witte middelbare man.

In hun functie waren zij onder andere verantwoorde-

lijk voor het verbeteren van de Forensische Opsporing en het gevraagd en ongevraagd advies geven aan de leiding. Hoewel ze hun baan fantastisch vonden was de toon nogal kritisch, ze namen in al hun enthousiasme geen blad voor de mond.

Het ging al snel over de manier waarop zij en andere collega's begeleid worden in de heftige dingen die ze zien. Dat vonden ze nog niet professioneel geregeld bij de politie. 'Het hangt van je mentor af of je een beetje in bescherming wordt genomen. "Jij hebt vandaag al een lijk gezien, je gaat niet mee naar het volgende,"' zei de coach van een van hen, die ze als prettig bestempelde. De anderen waren lichtelijk jaloers: zo'n zachte landing was hun niet gegund. Ze vonden sowieso dat de effecten van het werk op het welbevinden van het personeel onderschat werden.

Er heerste grote onvrede over de capaciteit en de bezetting. Zeker omdat de druk vanuit de maatschappij om misdaden op te lossen zo groot was. Zo zou een ploeg wel eens gedwongen zijn om door te werken terwijl ze aangaven dat ze te moe waren. Maar: 'Het zou raar zijn naar het publiek toe om de plaats delict even te laten voor wat die was en even te gaan slapen.' Ze moesten dus de hele nacht doorwerken en leverden daardoor broddelwerk af. Kortom: de werkdruk is hoog, en het budget laag.

Ze waren boos op de minister dat de pot met geld voor een bepaald soort onderzoek al leeg was voor dit jaar, terwijl de zomer nog maar net begonnen was. En het ergste: ze wisten als managers eigenlijk nauwelijks wat dingen kosten. Wat is het prijskaartje van een vingerafdruk? Ze vonden dat de financiën slecht werden bijgehouden en dat maakte dingen ondoorzichtig en lastig te controleren.

Geldproblemen stelden hen voor vreselijke dilemma's,

en het zorgde intern voor veel conflicten. 'Wat wordt wel uitgezocht en wat niet?' Daar kun je aardige onenigheid over krijgen binnen afdelingen. Ze zouden wel een tv-programma willen maken waarbij het publiek mag stemmen. 'Leuk dat u weer kijkt naar de Grote Lijkenshow! Welke zaak gaan we deze week onderzoeken: de zedenzaak met het negentienjarige slachtoffer? Of de gewelddadige overval bij een oud dametje? Dames en heren, zegt u het maar!' En nu ze toch op dreef waren, al die cold cases van tegenwoordig, zoals bijvoorbeeld Nicky Verstappen. Die kosten goud geld en veel mankracht, ze zouden er graag tegenover zetten wat ze daarvoor moeten laten liggen.

En dan was er nog het grote verschil tussen de oude en nieuwe garde. Lees: de oudere witte man die via Blauw (de uniformdienst) binnen de politie was doorgegroeid naar een leidinggevende functie en zijinstroomsters zoals de aanwezige dames, universitair geschoold, bijdehand en zonder politie-ervaring. Ik voelde dat dat kon botsen, u waarschijnlijk ook. En het is nog niet klaar, er zijn aanwijzingen dat de jonge aanwas bij de Forensische Opsporing vooral uit vrouwen bestaat. Het zijn mbo'ers vanuit de politieacademie en hbo'ers Forensisch Onderzoek, een relatief nieuwe opleiding.

Eén lichtpuntje: over dit boek waren ze unaniem wel enthousiast. 'Er is te weinig zicht vanuit zowel het publiek als de politiek op het werk van de politie. Er wordt altijd hard geroepen om "Meer Blauw op straat" terwijl er te weinig geld gaat naar de achterkant. Hoewel dat feitelijk veel effectiever is,' zeiden deze managers.

Na dit openhartige gesprek, dat mij enigszins van tafel had geblazen, had ik voor deze eerste bijeenkomst geen vragen meer. Ik somde op waar ik volgens hen op moest

letten: de werkdruk en de invloed daarvan op het welzijn, de sfeer en de werkcultuur, het verschil tussen de oude en jonge garde en uiteraard de verdeling van geld en middelen. Ik beloofde dat ik mijn best zou doen om deze punten te onderzoeken en, zo niet te beantwoorden dan toch op zijn minst er wat licht op te schijnen met mijn pen.

Tot slot had ik toch nog één belangrijke vraag: 'Waarom doen jullie dit werk eigenlijk?' 'Omdat het een fantastische functie is!' 'Het leukste werk ter wereld.' 'Een droombaan.' En ik voegde, na het kritische gesprek dit toch onverwachte antwoord, in gedachten ook toe aan mijn lijstje om te onderzoeken.

1

Een inwijding en een bouvier op gympen

Het is halfacht 's morgens op een miezerige dag eind van de zomer. Op het busstation van Krimpen aan den IJssel zoek ik de ingang van de Forensische Opsporing Rotterdam. Bijna mis ik het kleine hermetisch afgesloten deurtje in een blinde muur. Een nogal gesloten afdeling zou je kunnen zeggen. Gasten komen binnen via een sluis, u weet wel, een deur in, wachten tot die dicht is en dan de volgende deur open. Het eerste wat je ziet als je binnenkomt: een groot bord met sleutelbossen. Die zijn van de bussen en dienstwagens. Verder is er niet zoveel, één ding is duidelijk: geen luxe en geen gezelligheid. Hier wordt gewerkt.

Links is een hoge balie, er staan twee agenten voor die een zak met bewijsmateriaal komen inleveren. Die wordt aangenomen door een vrouw met krullen, die zelf nauwelijks boven de desk uitkomt. Dat ligt niet aan haar lengte maar aan het hoogteverschil tussen haar vloer en die voor de balie. Ik krijg een dagpas en Susan wordt opgeroepen om me te komen halen.

Susan is een van de Slimme Meisjes die ik heb gesproken, ze heeft me uitgenodigd om in haar regio mee te lopen. Deze doortastende dame, die het vak van binnenuit kent, is deze eerste dag mijn houvast. Ze is net veertig en

houdt zich inmiddels vooral bezig met beleidszaken. Na vandaag zal ik haar niet veel meer zien, veel dagen zit zij in overleggen of op ministeries te onderhandelen. Ik hoor haar al van ver aan komen lopen op haar laarsjes. 'Hallo, daar ben je dan!' roept ze hartelijk.

Ik sta al maanden te popelen om te beginnen maar vanwege veiligheidsregels moest ik eerst gescreend worden. Dat duurde even. Susan stelt me voor aan de teamcoördinatoren, Edwin en François, zij zijn verantwoordelijk voor de rechercheurs in het veld, de mannen en vrouwen in witte pakken. Susan vraagt of we iets willen uit het koffieapparaat. François wil graag Apple Pie Tea, ik kan een klein grijnsje niet verbergen, hij voegt er snel aan toe dat hij ook heel vaak espresso drinkt.

François barst al snel los in een enthousiast verhaal over zijn werk. Hij heeft het over OE's, FOCO's, TGO's, het LFTO, het NFI en zo nog wat losse letters en afkortingen. Hij praat heel snel met een Rotterdamse tongval. Ik snap ternauwernood de grote lijn van zijn verhaal (eerlijk gezegd snap ik er geen bal van, al die afkortingen.) Het blijkt over MH17 te gaan. Met zijn kopje thee in de hand vertelt François levendig over de slachtofferidentificatie, via foto's, kledingherkenning, DNA en onderzoek aan het gebit. 'Het was mooi maar intensief werk in de kazerne in Hilversum. Ik ging wel iedere dag thuis slapen, dat vond ik fijn om dingen in perspectief te zetten. Mijn vrouw was wel een beetje bezorgd, die vroeg die week wel drie keer hoe het met me ging. De vierde keer viel ik tegen haar uit, "Wil je me nou een complex aanpraten?" Het zijn toch geen mensen die ik ken? En het is juist fijn dat je iets kunt doen voor de nabestaanden.'

Welkom bij de Forensische Opsporing, denk ik. Geen

koetjes en kalfjes maar lijken, stoffelijk overschotten, doden en overledenen vliegen je om de oren. Ik merk dat veel rechercheurs als ik in de buurt ben nog hun best doen om een respectvolle variant te gebruiken. Maar zoals het gaat met dingen die je dagelijks meemaakt, al snel hoor ik ook termen vallen als 'stinkding', 'mummie' en 'barbecue' (bij een branddode).

Inmiddels is het 8.00 uur, tijd voor de dagelijkse briefing. Alle medewerkers van de Forensische Opsporing komen een halfuurtje samen om nieuwe en lopende zaken met elkaar te delen. In een zaaltje dat ook dienstdoet als kantine zitten een stuk of dertig mannen en vrouwen. Hoewel de laatsten in de minderheid zijn, met mij erbij zeven. Ik schud handjes. De sfeer is nog een beetje slaperig, joviaal maar niet macho. Er worden grapjes gemaakt over politiehond Bumper, de publiciteitshond van de politie Rotterdam. 'Bumper is een Stumper!' roept iemand. 'Ofwel hij was al niet geschikt om te dienen, ofwel hij is verpest doordat hij is ingezet als publieksknuffel. Als politiehond is hij in ieder geval niets meer waard.' Toch is Bumper op een onverwachte manier gevaarlijk: 'Collega's van de hondenbrigade klagen nu dat mensen proberen hun hond ook te aaien. Dat doen ze doorgaans één keer. Grrrrr. Hap!'

Alle afdelingen komen aan het woord op de briefing. Eerst de forensisch medewerkers, die de eenvoudige misdrijven doen zoals inbraken. Die hadden het dit weekeind met drie zaken redelijk rustig. Daarna vertellen verschillende duo's forensisch onderzoekers, FO'ers, over hun zaken. Zij zijn de rechercheurs, vroeger heette het hier ook de technische recherche. De eerste zaak van vandaag gaat over een soort James Bond-auto met een ingenieus sys-

teem van verborgen luiken en ruimtes, die alleen open konden door een soort code: lichten aan, ventilatoren op volle sterkte, lichten uit en dan floep, ging ergens een klepje open. Daarachter bleken wapens en een kilo coke te zitten. Ik vind het nu al spannend.

De rest van het FO-team vertelt over een meisje van veertien dat is verkracht, een baby die bijna is doodgegooid op de grond, en een kind van zeven dat 'kritiek ligt' in het ziekenhuis, omdat haar ouders per ongeluk (hoe dan!) sinaasappelsap met GHB hadden meegegeven naar school. Nog steeds spannende verhalen maar niet meer echt spark-joy-spannend.

Dan zijn de collega's van het TGO aan de beurt: Team Grootschalige Opsporing. Zij gaan over de echt grote zaken, moorden met onbekende dader of zaken die grote impact hebben op de samenleving. Denk bij dat laatste aan familiemoord: vaak is de dader wel al bekend, meestal de vader, maar door de heftigheid van zo'n geval en om er zeker van te zijn dat het onderzoek correct wordt uitgevoerd, worden er toch meerdere rechercheurs op gezet. Dit weekeind is er een dode vrouw achter een deur gevonden. Ze is gemummificeerd en moet nu geïdentificeerd worden. Ook is er een lopende zaak met een jonge vrouw die met onbekende doodsoorzaak op haar bed is gevonden, er zal sectie op haar verricht moeten worden.

Ik merk dat de nieuwsjournalist in mij het moeilijk vindt om niet gelijk in alles een interessant nieuwsitem te zien. Het voelt ontzettend opwindend om dit allemaal uit de eerste hand te horen. De verhalen die achterwege blijven in de meeste krantenartikelen en waar persvoorlichters al helemaal niets over willen loslaten, worden hier in geuren en kleuren beschreven.